

Sisukord

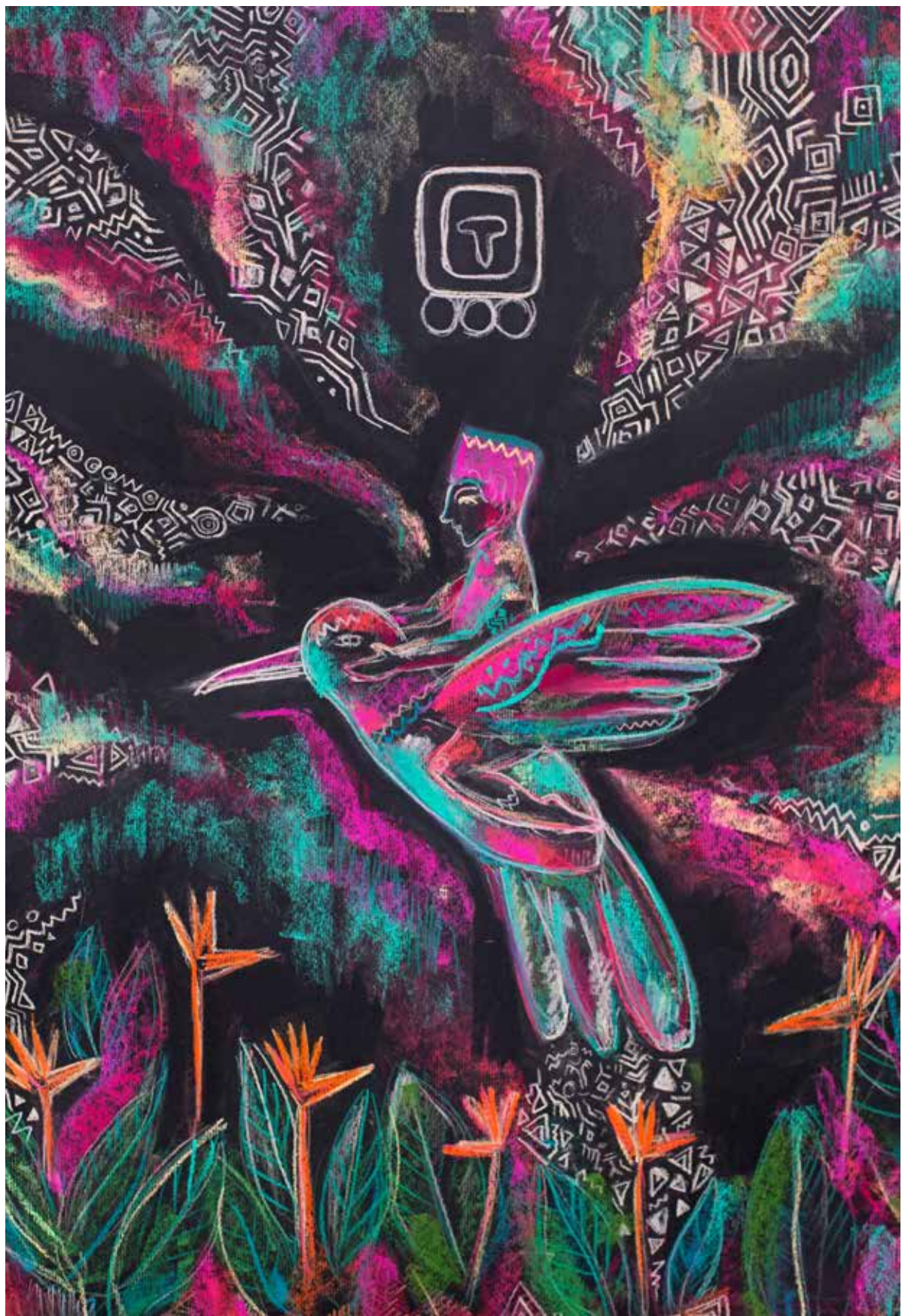
Kallis lugeja!	7
Maiad ja eestlased – hiiepaikade hoidjad	13
Maiade püha kalender <i>chol q'ij</i>	19
<i>Nawal'</i> id ehk universaalsed arhetüübid	29
Püramiidi variatsioonid ehk <i>nawal'</i> ite abikaasad	117
Aasta valitsejad	128
Maiade astroloogia: kuidas arvutada oma olemust	132
Maiade astroloogia ja suhtekaart	135
Tuletseremoonia	141
Neli elementi	151
Saun ja <i>temazkal</i> . <i>Tuj</i> kui nelja elemendi kodu	169
Planeetide ja tähtede mõjud	171
Maiade tervendusmeetodid ja arusaam tervisest	175
Maiade müsteeriumid	181
Maiade pühad tekstid ja koodeksid	210
Kalendrid, rütm ja tsüklid	214
Lõppsõna	219
Inspiratsiooniallikad	220

2. Iq' ehk Tuul – Suhtleja

– Meesarhetüüp –
saarmas, nirk, koolibri, pistrik
hingamiselundid
piparmünt, apteegitill

Iq' on meesenergia, tuul, mis sümboliseerib viljastavat jõudu. Imox, mis on ruum, ürgookean ise, kutsus sisse eluhinguse, mis loob üheskoos Imoxiga elu. Iq' viljastab Imoxi ja eostamist märgib järgmine *nawal Aq'ab'al*. Maiade keeles on hing *saq iq* ehk valge hingus, mis ühendab meid kõiki igal hetkel. Katoliku preestrid küsisid maiadelt, mis on nende jumala nimi. Maiad vastasid tugeva hingamisega: „Hhhhhhh”. Eluhingus on maiade jumal. *Hu* on tuule heli, ta on vaim, hing ja *manas'*e ehk meele juht. Inglise keeles tähendab *human* – *hu* ja *manas* – inimest.

Mütoloogiliselt on Iq' seotud tuulejumala, Taeva Südamega, kelle nimi on Hun Rakan. See on üks vähestest maiade sõnadest, mis on jõudnud inglise keelde kui *hurricane*. Iq' on tugevas ühenduses Õhu elemendiga ja maiade „Popol Vuhis” seotud nelja esiisa *b'alameb'*iga. Iq' päevad on parimad kommunikatsiooniks, et väljendada end nii läbi kõne, hääle, laulu kui ka kirjutamise. Sellel päeval ja ka aastal toimuvad suured muutused. Me saame neid muutusi paindlikult vastu võtta või neile vastu sõdida ja oma energiat kulutada. Iq' õpetab olema vastuvõtlik, et tantsida justkui leht tuules. Sel päeval on hea küsida jõudu, et võtta vastu muutusi, täita oma missiooni ja aidata puhastada negatiivsetest tunnetest, vihast ja psühholoogilistest probleemidest. Iq' on seotud mägede, kanjonite ja orgudega ning neis paikades on parim Iq' energiaga ühenduda. Põllumajanduses on sel päeval hea puhuda oma taimedele peale, jagades neile elujõudu, et neist saaksid sirguda jõulised ja viljakad taimed.

Maiad kasutasid tuult, et saata kaugete vahemaade tagant sõnumeid. Tuul oli oluline komponent ka erinevates rituaalides, kus see vahendas erinevaid sõnumeid nii taevase ja maise kui ka erinevate pühapaikade vahel. Püha õhku tähistati T-tähega. Kui uurida maiade vanu koodekseid ja kiviskulptuure, siis on näha, et erinevate karakterite nina ümber on joonistatud T, mis tähistas, et pildil või kujul olija oli teadlik eluhingusest.

Iq' märgi kandjate peamine õppetund siin elus on osata vaikida, oma sõnu kontrollida ja väljendada ennast ainult siiralt ja ausalt. Iq' on kui loitsija, kelle sõnadel on suur jõud inspireerida, aga ka hävitada. Selle märgi kandjatele sobivad kõik ametid, mis on seotud suhtlemise, hääletöö, kõnepidamise, poliitika ja matemaatikaga. Neile sobib äritegemine nii aktsionäri kui ka investorina. Nad on väga muutliku meelega ja võivad teha oma elus kannapöördeid. Iq' märgi kandjatele on eluliselt oluline, et nad käiksid vaimsel teel, sest vastasel juhul võivad nad füüsiliselt haigeeks jääda. Nende potentsiaal olla ühenduses eluhingusega on väga võimas ja nad suudavad inspireerida teisi seda ühendust ka endas leidma. Nad on enamasti väga enesekindlad, intelligentsed, targad, neil on tohutult aktiivne kujutlusvõime. Nad suudavad väga hästi keerulisi teemasid lihtsustada ja raskeid olukordi lahata. Kui olukord on väga ebameeldiv, suudavad Iq' inimesed eriti hästi külma närvi säilitada ja kiiresti kohaneda. Kuna neil on tugev energia, siis enamik neist saab edukaks selles, millesse nad energiat panustavad. Iq' on seotud Kuu tsüklitega, seetõttu on võimalik just Kuud jälgides mõista, kus nende muutlikkus liigub ja millal vahetub.

Iq' energiaga saab ühenduda, kui tunnetame tuult oma nahka puudutamas, keskendume väga tähelepanelikult oma hingamisele ja paneme tähele, kuidas õhk sissehingamisel meie ninasõõrmeid puudutab ning kopsudesse ja seejärel sealt välja rändab. Kogu kosmos hingab. Vahel mägesid vaadates kujutan ma ette, et need on aeglaselt liikuvad lained, kõik tõuseb ja langeb, mägede puhul lihtsalt väga aeglaselt. Kui me oleme hingamisega kontaktis, siis muutub õhk *prāṇa*'ks ehk eluhinguseks. *Prāṇa* tuleb sanskriti keelest ja tähendab hingust, elujõudu, energiat. Siinkohal palungi sul teha kümme teadlikku hingetõmmet ja päriselt kogeda, kuidas õhk sinu ninasõõrmeid puudutab, kuidas sinu nahk puutub kokku õhuga, kuidas su rinnak avardub ja välja hingates tühjeneb.

MEDITATSIOONIPRAKTIKA
IQ' ARHETÜÜBIGA ÜHENDUMISEKS

Keskenda kogu oma tähelepanu hingamisele, oma ninasõõrmetele, tajudes, kuidas õhk liigub ja neid puudutab. Keskendudes sisse- ja väljahingamisele, loo palve Iq' poole, hingates teda sisse, ühendudes temaga, et ta tooks meile selge kõne ja inspiratsiooni ning täidaks meid uue eluenergiaga. Alustame hingamist ainult läbi ninale keskendumise ja hakkame vaikselt poorhingama, see tähendab hingama kogu oma kehaga, iga rakuga. Hingamine ei pea muutuma raskemaks või tugevamaks, see on tavaline hingamine tähelepanu suunamise kaudu.

MAIADE MÜSTEERIUMID

„Tõde on üks, kuid targad kasutavad sellest rääkimiseks paljusid nimetusi.”

– Joseph Campbell

Maiade päevahoidjad

Ajq'ij ehk päevahoidja tuleb tz'utujili keelest ja tähendab „keegi, kes juhib päevasid”. Kitšeekeelsetes küldes kutsutakse neid ka *chuchqajaw*, mis tähendab „ema-isa, keegi, kes on vahendaja”. Päevahoidja on keegi, kes ühendab inimest looduse, jumala ja vaimumaailmaga. Päevahoidjate missioon on aidata inimkonda ja igaüks neist abistab oma isikliku viisi, ande abil. Kui lääne preester pärib pühad tekstid, siis maia päevahoidja pärib ühenduse kosmosega. Päevahoidjad töötavad alati püha kalendriga ja aitavad inimestel mõtestada nii unenägusid, haigusid kui ka isiklike probleeme *nawal*'ite ja isikliku astroloogilise kaardi abil.

Maiadel ei ole sellist sõna nagu sõber, nad kutsuvad kõiki oma sugulasteks – õdedeks või vendadeks. Nad ütlevad kõigi kohta, kellega oma teel kohtuvad, *wach'alal* ehk pereliige. Päevahoidjad on nagu valvurid, kes vaatavad, et kõik pereliikmed oleksid hoitud. Samuti on igal inimesel oma isiklik valvur – tema päevamärk *nawal*.

Tänapäeval saab maiade müsteeriumitega lähemalt tutvuda inimene, kes tahab õppida maiade päevahoidjaks. Selleks tuleb tal leida endale päevahoidja, meister, kes teda õpetama hakkaks. Tihti saavad päevahoidjad esimese impulsi just unetasandilt, kus neid sellele teele kutsutakse. Kui nad ütlevad sellele jah, siis algab 6–9 kuud kestev treening koos meistriga, mis vahel võib võtta ka aastaid. Enamasti peab õpilane olenevalt õpetaja otsusest ja oma tasemest tegema läbi 9, 13, 20 või 60 tuletseremooniat. Erinevates regioonides on erinevad reeglid ja õpetused, kuid üldpilt on sama: õpilane peab erinevates pühapaikades ja kindlatel püha kalendri energeetilistel päevadel viima läbi tuletseremoonia,

ühenduma *nawal'* itega ning õppima selgeks ja kinnistama kindlate *nawal'* ite õpetused. Iga tseremoonia avab õpilases uue sisemise spirituaalse võime, mis vahel annab jõudu, kindlust, teadmisi tervendamisesest või märkide mõistmist nii une- kui ka füüsilisel tasandil. Iga tseremoonia lõppedes annab meister õpilasele *tzi'tepuu* punaseid seemneid, mida õpilane oma kotikesse kogub. Kotike on maiade keeles *vara* ja sellest saab tulevase päevahoidja lahutamatu kaaslane, kus ta võib hoida ka erinevaid kristalle, kivikesi ja taimi. *Vara* on nagu abielusõrmus, ainus erinevus on see, et sellest pole võimalik loobuda. Kui kotikeses on 260 *tzi'teseemet*, on õpilane valmis saama päevahoidjaks ehk *ajq'ij'*ks. *Ajq'ij* peab oskama hoida energeetilist ruumi, viima läbi tuletseremooniaid, suhtlema tulega, mõistma tule keelt ja tule tantsu sümboleid ning oskama mõtestada unetasandi sümboleid, ennustada *tzi'teseemnetega* ja lugeda oma *koyopa't* ehk välku meie veres, seksuaalenergiat, iseenda ja teiste energeetika taset. Lisaks *vara'*le antakse äsja päevahoidjaks saanule ka pearätt, mida kutsutakse *sutib'al su't*. See tähistab autoriteeti ja *vara* on justkui päevahoidja skepter, mis tähistab samuti jõudu ja väge.

Maiade päevahoidjad saavad endale ka puust risti, millel pole midagi tegemist kristliku sümboliga. Rist on üks vanimaid märke, mida on kasutatud kõikides erinevates religioonides ja mis sümboliseerib kahe jõu ühendust – maskuliinse jõu ehk maiade sümboolikas Taeva Südame ja feminiinse jõu ehk maiade järgi Maa Südame ühendust. Kõik neli joont on ristil võrdsed ja risti all on kolm trepiastet, mis tähistavad päevahoidja vaimset teekonda. Esimene aste on kõige laiem ja tähistab kõigi tarkust, teine aste on kitsam ja näitab, et tarkus muutub aina selgemaks ja destilleeritumaks. Viimane aste on kõige keerulisem ja sügavam tarkus, kuhu päevahoidja oma tööga liigub.

Rist tähistab ka nelja ilmakaart ja sümboliseerib elupuud. Maiade elupuud Yaxche tähistab maailma telge, mis ühendab kõiki erinevaid sisemisi ja väliseid tasandeid. Telg ühendab taevast ehk põhja, maad ehk lõunat ja Päikese teekonda idast läände. Sellel sümbolil on veel sügavamaid tähendusi. Horisontaalne joon tähistab meie tavaelu, kus me mõtleme ajas, planeerime tulevikku ja mõtleme tagasi minevikule. Vertikaalne joon tähistab aga meie kõigi võimalust elada kohalolus siin ja praegu ning kasvada sügavamale, üheks vaimumaailma ja kosmosega.

Maiade rist sümboliseerib vertikaalset ja horisontaalset ruumimudelit. Vertikaalne ruum jaguneb üla-, kesk- ja allilmaks. Ülailm koosneb ruumist, milles Päike ja tähtkujud üle taeva liiguvad, ja jaguneb 13 tasandiks. Keskilmast lahkuvad surnud liikused mööda helendavat Linnuteed. Allilmas on 9 tasandit. Xibalba nime kandev allilm kannab endas loovat jõudu ja on veerohke. Keskilm on tavaline füüsiline reaalsus. Kui üla- ja allilm on

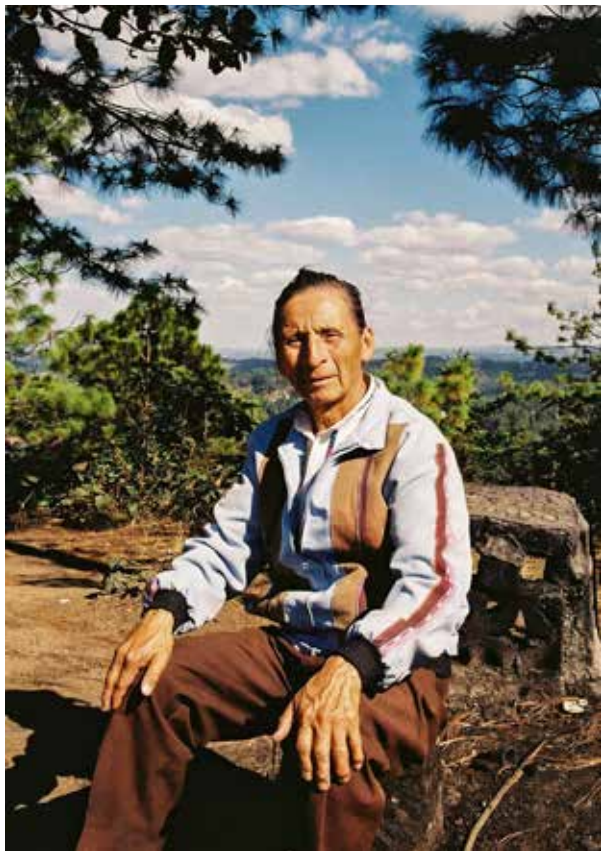
tajutavad transiseisundis, unetasandil või meditatsioonis, siis keskilma kogeme igapäevaelus. Keskilmas said maiad inspiratsiooni mägedest ja koobastest, luues arhitektuuri nende omaduste järgi. Koopad sümboliseerivad maiade jaoks inimese siseilma ja mäed kõrgenenud teadvusseisundit.

Päevahoidjad liiguvad läbi erinevate kraadide omandamise. Esimene kraad on kotikese täitumine 260 *tzi'teseem* nega; teine kraad saadakse siis, kui keegi küsib päevahoidjalt abi; kolmas kraad siis, kui päevahoidja otsustab, et nüüdsest alates tegeleb ta ainult spirituaalsete küsimustega; neljas kraad siis, kui ta hakkab teisi läbi tuletseremooniate ja nõuandmise aitama; viimane, viies kraad jõuab temani unetasandil, kus ta kogeb väga erksaid unenägusid ja hakkab sealt edasisi õpetusi saama.

Üks päevahoidja selgitas intervjuus, et nad käivad iga päev läbi maiade püha teksti „Popol Vuh” kangelaskaksikute Junajpu ja Xb’alanke kogemusi. Nad peavad oskama kasutada oma sisemist intelligentsust, oskust peegeldada, kasutada teadlikult kujutlusvõimet, olema vastupidavad ning ühenduma läbi palvete, et saada oma kogukonna valguse kandjateks ja jagajateks. Tihtipeale võtavad lisaks tavainimestele päevahoidjatega ühendust ka suurfirmade juhid. Suurte bussifirmade juhid on palunud päevajuhtidel teha igal aastal tuletseremooniaid, et nende bussijuhid ja reisijad saaksid turvaliselt kiirteedel reisida. Päevahoidja on kogukonna teenistuses ja teeb tseremooniaid tasuta. Tema üheks oluliseks ülesandeks on hoida korras pühapaiku ja seda mitte ainult füüsilises, vaid ka energeetilises mõttes. Paljudes intervjuudes rääkisid päevahoidjad juhtumitest, kus mõni väe- või hiiepaik kutsus neid unetasandil end korda tegema ja seal tseremooniat läbi viima. Üks mind eriti inspireerinud lugu jutustas sellest, kuidas allikas oli saastunud ja seal oli vett väheks jäänud. Päevahoidjad läksid mere äärde, töid sealt soolast vett, valasid selle allikasse ja korraldasid seal tseremoonia. Selleks et aidata mõnel veepaigal uuesti aktiivseks muutuda, on vaja võtta suurest veekogust kannuga vett ja valada veepaika, seejärel pakkuda selle paiga vaimule viirukeid, laule, küünlaid ja palveid ning visata vette ka soola. Päevahoidjad, kes nii talitasid, said saastunud allika taas puhtaks ja see oli uuel kevadel vett täis.

Viimastel aastatel on päevahoidja teed hakanud käima paljud noored. Üks päevahoidja ütles intervjuus, et inimene, kes alustab päevahoidja õpet, peaks kõigepealt mõistma maiade kultuuri ja ajalugu, seejärel õppima maiade kosmovisiooni ja püha kalendrit ning lõpuks rituaale ja kogukonna struktuuri. Kui maiade tseremooniaid taas avalikult teha lubati, muutus päevahoidjaks õppimine väga kiiresti populaarseks. Kuid selle päevahoidja sõnul on asi väljunud kontrolli alt ja vähemalt 35% päevahoidjatest ei ole tõsiselt väljaõpet läbinud. Kõigis koolkondades leidub nii meistreid kui ka isehakanud tegijaid,

kuid maiade süsteem on tugevasti seotud meistri õppimisega ja et päriselt päevahoidja olla, peab inimene läbima selle õppe koos päevahoidjast meistriga. Päevahoidjad õpetavad inimesi ühenduma oma sisemise õpetajaga, jälgima looduse märke, lugema oma keha märke ning saama teadlikumaks oma ühendusest teiste inimeste, ümbritseva ja kosmosega. Päevahoidjad ei arva, et ainult nemad on nägijad ja teadjad ning et inimesed peaksid neid kuulama ja järgima, vaid soovivad, et igäüks leiaks oma ühenduse jumalaga ja oma tarkuse, mida siin ilmas väljendada.

Väekangad

Maiade naised on lisanud oma rahvariitele olulisi kaitsesümboleid, aga ka 20 *nawal'* i märke. Nende traditsiooniline riietus on pluus ehk *huipil*, see-lik ehk *corte*, juuksepael ehk *cinta*, vöö ehk *faja* ja sall ehk *rebozo*. Meeste riieteks on särk, püksid, tuunika ehk *capixy*, jakk ehk *saco* ja põlletaoline

riietuse *sherca*. Igal külal on oma kindel värvigamma ja mustrid, millega nad väljendavad oma päritolu, staatust ja ühiskondlikke suhteid. 1987. aastal, kui suured terroriaktid olid suuremalt jaolt lõppenud, hakkasid maia naised lisama oma seelikutele ja rättidele püha kalendri märke. Maiade jaoks tähistab nende riietus nende identiteeti ja sümboliseerib ka revolutsioonilist aspekti, näidates selgelt, et nad on maiad. Maiade traditsioonilist riietust kutsutakse *traje* ja see on otsekui tekst, mida saab lugeda, elav raamatukogu.

Guatemalas ringi liikudes olin üllatunud, kuidas enamik külanaisi kandis pidevalt rahvariideid. Ainult Guatemala pealinnas on inimesed tavalistes teksades ja pusades, kuid juba mõni kilomeeter linnast välja on näha ainult rahvariietes naisi. Kui maiade rahvariided jäävad vanaks, ei visata neid kunagi ära, vaid maetakse maa alla ja usutakse, et see annab nende mullale viljakust, kingib neile maisi ja lisab elule jätkusuutlikkust. Maiadel on suuremas plaanis arusaam, et ainult midagi väärtuslikku ära andes on võimalik midagi väärtuslikku vastu saada.

Lisaks rahvariietele on maiadel vaimustavad vaibad, kus on kõiksuguste mustrite ja värvide mängu. Iga vaip on tõeline kunstiteos, mis räägib oma lugu. Lisaks toidutegemisele ja ravimtaimede tundmisele oskab iga maia naine vaipa kududa. Nad kasutavad selleks kangastelgi, aga nende tehnika on teistsugune kui Eestis, sest nende kangasteljed ei ole puust konstruktsiooni peal. Traditsiooniliselt on kangasteljed ühendatud ühe puuga, mis hoiab kangast kinni. Tänapäeval on selleks ka erinevad postid, kuhu kangastelgede süsteem ühendatakse. Müüt räägib, et maiad õppisid kangakudumist jumalanna Ix Chelilt. Teine müüt räägib, et jumalanna Itzam tuli Maale, sest nägi, kuidas inimesed külma pärast kannatasid. Ta näitas ühele naisele, et kui ta jälgib, kuidas ämblik võrku koob, siis oskab ta varsti ka ise kududa. Nii juhtuski ja inimesed õppisid tänu ämblikele kuduma.

Maiade naised kasutavad kangastes erilisi geomeetrilisi disaine, taime- ja lillmusterid, loomade ja lindude kujutisi. Erinevatel puhkudel kasutatakse erinevaid märke ja sümboleid. Liblikas tähistab vabadust, aga olenevalt liblika värvusest on tähendus erinev, näiteks tähistab roheline liblikas tervist. Üks päevajuht ütles mulle, kui ühel tseremoonial liblikas tema juurde lendas, et liblikad tähistavad meie esivanemate hingi, kes meid tervitama ja toetama lendavad. Maiade rõivaste materjal on puuvill. Traditsiooniliselt on puuvilla värvimiseks kasutatud taimesegusid ja looduslikke vahendeid, tänapäeval on hakatud kasutama ka keemilisi värve. Ühe 2005. aasta uuringu järgi oli ainuüksi Guatemalas umbes 900 000 kangastelgedel kuduvat naist.